

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОФІЛІВ

Мельник О.І., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

В сучасних умовах господарювання актуальним є проведення аналізу рівня науково-інноваційного розвитку як окремої країни в цілому, так і її регіонів, окремих секторів економіки. Одним із інструментів порівняльного аналізу є формування інноваційних профілів. Однак різні методичні підходи до їх побудови на сьогодні не дозволяють забезпечити єдності й співставності щодо науково-технічного й інноваційного потенціалу різних країн (регіонів), в т.ч. й аграрного сектора економіки.

Окремі аспекти щодо методології побудови науково-інноваційних профілів, оцінки науково-технічного й інноваційного потенціалу регіонів присвячені роботи таких науковців, як А. Золотухіної [1], Л. Лігоненко [2], А. Фролова [3] та ін. При цьому залишаються не вирішеними питання щодо узагальнення методичних підходів до формування інноваційних профілів як країни в цілому, так і аграрного сектора економіки зокрема.

Інноваційний (науково-інноваційний) профіль є інструментом порівняльного статистичного аналізу науково-технічного потенціалу та інноваційної активності. Дві міжнародні організації, діяльність яких пов'язана зі збором та аналізом статистичних даних про науково-технічний та інноваційний розвиток країн світу, – Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) – публікують щорічно науково-інноваційні профілі країн, які наочно характеризують рівень їх науково-інноваційного розвитку.

До ОЕСР входить 34 країни (дані щодо України не наводяться). Показники, що використовуються для побудови профілю цією організацією такі: 1) валові внутрішні витрати на НДДКР, у % до ВВП; 2) валові внутрішні витрати на НДДКР комерційних підприємств, у % до ВВП; 3) валові внутрішні витрати на НДДКР в промисловості, у % до ВВП; 4) кількість патентів, зареєстрованих “тріадою патентних сімей”, в розрахунку на млн осіб населення; 5) кількість опублікованих наукових статей, в розрахунку на млн осіб населення; 6) питома вага підприємств (у % від загальної кількості), що виробляють нові для ринку продуктивні інновації; 7) питома вага підприємств (у % від загальної кількості), що здійснюють нетехнологічні інновації; 8) кількість підприємств, що фінансують НДДКР в секторі вищої освіти та в державному секторі; 9) кількість патентів, отриманих разом із закордонними винахідниками; 10) питома вага валових внутрішніх витрат на НДДКР (у % до загального обсягу), що фінансуються за рахунок іноземних джерел; 11) кількість дослідників в розрахунку на 1000 зайнятих осіб; 12) питома вага науково-технічних спеціалістів в загальній кількості випускників ВУЗів (що

мають ОКР “Магістр”); 13) питома вага населення у віці 25-64 роки, що мають вищу освіту, у % від загальної чисельності населення [4].

ЮНЕСКО публікує «Science report» та “The Global Innovation Index”. Основними показниками ЮНЕСКО (дані “Science report”), що формують науково-інноваційний профіль країни (регіону), є: 1) кількість дослідників – всього, в еквіваленті повної зайнятості; 2) кількість дослідників за статтю (питома вага жінок-дослідників), %; 3) кількість дослідників на 1 млн осіб населення; 4) кількість дослідників на 1000 працездатного населення; 5) кількість дослідників на 1000 зайнятих; 6) кількість дослідників за секторами діяльності (у % від загальної кількості): підприємницький сектор; державний сектор; сектор вищої освіти; сектор приватних некомерційних організацій; інші; 7) кількість дослідників за рівнем освіти (у % від загальної кількості), що мають наукову ступінь: доктора наук; кандидата наук; магістра; 8) кількість дослідників за галузями наук (у % від загальної кількості): природничі; інженерно-технічні; медичні; суспільні; гуманітарні; інші; 9) валові внутрішні витрати на НДДКР: за внутрішніми поточними цінами; за паритетом купівельної спроможності (ПКС); у % до ВВП; в розрахунку на душу населення за ПКС; за ПКС в постійних цінах базисного року; 10) валові внутрішні витрати на НДДКР за секторами діяльності (у % до загального обсягу); 11) валові внутрішні витрати на НДДКР за джерелами фінансування та за секторами діяльності (у % до загального обсягу) [5].

Таким чином, показники, що наведені у виданні ЮНЕСКО характеризують в основному науково-технічний потенціал країни (регіону). Перелік показників, запропонованих ОЕСР, є значно ширшим і дозволяє охарактеризувати як наукову, так й інноваційну складові профілів різних країн.

Окремі підходи щодо формування інноваційних профілів були запропоновані російськими вченими А. Золотухіною й А. Фроловим. Так, А. Золотухіна для оцінки науково-інноваційного профілю розвитку Росії та її регіонів пропонує наводити показники за п’ятьма блоками:

1. Освітній блок:

- питома вага населення з вищою освітою;
- кількість осіб, що отримали наукову ступінь кандидата наук;
- кількість осіб, що отримали наукову ступінь доктора наук.

2. Кадровий блок:

- питома вага персоналу, зайнятого НДДКР;
- кількість дослідників;
- питома вага дослідників з науковим ступенем доктора наук;
- питома вага дослідників з науковим ступенем кандидата наук.

3. Організаційний блок:

- питома вага організацій, що виконують НДР;
- інноваційна активність організацій.

4. Фінансовий блок:

- внутрішні витрати на НДДКР;
- витрати на технологічні інновації.

5. Результативний блок:

- кількість виданих патентів на винаходи;
- кількість виданих патентів на корисні моделі;
- кількість створених передових технологій;
- обсяг інноваційних товарів [1, С. 44].

А. Фролов наводить такі показники для оцінки інноваційного профілю: питома вага організацій, що виконують наукові дослідження; питома вага персоналу, зайнятого науковими дослідженнями; питома вага дослідників, що мають науковий ступінь; витрати на наукові дослідження відносно ВРП (валовий регіональний продукт); кількість виданих патентів; кількість передових технологій; інноваційна активність організацій; витрати на технологічні інновації; ВРП на душу населення; інвестиції в основний капітал; кількість аспірантів і докторантів; кількість комп'ютерів з доступом в Інтернет; експорт технологій; імпорт технологій; питома вага населення з вищою освітою; обсяг інноваційних товарів і послуг [3, С. 10].

Інформація, наведена в статистичних збірниках України, не в повній мірі відповідає показникам, що характеризують науково-інноваційні профілі за методикою ОЕСР і ЮНЕСКО. При цьому показники інноваційної активності наводяться лише по підприємствам промисловості, підприємства ж аграрного сектора економіки окремо не представлені, хоча забезпечують вагому частку у валовому внутрішньому продукті країни.

Отже, на сьогодні необхідно вдосконалювати систему аналізу рівня науково-інноваційного розвитку України та її окремих регіонів з метою належного представлення в міжнародних рейтингах, що в свою чергу сприятиме підвищенню конкурентоспроможності в науково-технічній сфері. Для цього насамперед необхідно адаптувати світовий досвід до національних і регіональних особливостей. Перспективою подальших досліджень буде визначення показників та формування науково-інноваційного профілю аграрного сектора економіки України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Золотухина А. В. Методология построения научно-инновационного профиля региона: опыт ОЭСР и ЮНЕСКО в российском контексте / А. В. Золотухина // Инновационная деятельность регионов. – 2012. – № 2. – С. 41-47.
2. Лігоненко Л. О. Науково-методичні засади та результати оцінювання економіко-технологічного потенціалу регіонів України / Л. О. Лігоненко // Економіка України. – 2013. – № 10. – С. 45-55.
3. Фролов А. В. Предпосылки и условия совершенствования управления инновационной деятельностью региона (на примере Ставропольского края): автореф. дис-и на соискание ученой степени кандидата экономических наук / А.В. Фролов. – Ставрополь, 2013. – 28 с.
4. The OECD Science, Technology and Industry Outlook / STI Outlook 2010 / [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/oecd-science-technology-and-industry-outlook-2010_sti_outlook-2010-en.
5. Country and Regional Profiles (UIS) / [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/document.aspx?ReportId=143&IF_Language=eng.